4.10.2017

Juuso Kalliokoski

Viite: Maa- ja metsätalousministeriön kuuleminen maa- ja metsätalousvaliokunnassa 29.9.2017

Asia: Maa- ja metsätalousministeriön vastaus valiokunnan lisätietopyyntöön koskien hallituksen esityksen (HE 100/2017 vp) vaikutuksia maatalouselintarvikesektoriin

Maa- ja metsätalousministeriö toi kuulemista varten toimittamassaan lausunnossa esiin, että esityksessä ei ole juurikaan arvioitu alkoholilainsäädännön vaikutuksia maataloustuotantoon, elintarvikevientiin tai maaseudun elinvoimaisuuteen, työllisyyteen ja kasvuun, vaikka esimerkiksi Etelä-Suomen viljellystä vilja-alasta noin joka viides hehtaari kasvaa mallasohraa ja alkoholituotteet ovat suurin tuoteryhmä elintarvikeviennissä. Maa- ja metsätalousministeriö toi tämän puutteen esiin jo esitysluonnoksesta 18.1.2017 antamassaan lausunnossaan. Näyttää kuitenkin siltä, että siinä esitettyjä vaikutusarviointia koskevia seikkoja ei ole nyt käsiteltävänä olevassa esityksessä juurikaan huomioitu.

Valiokunnassa käytyyn keskusteluun viitaten maa- ja metsätalousministeriö toimittaa seuraavia lisätietoja ja toteaa samalla, että lakiesityksen perustelujen laatiminen on kuitenkin esittelevän ministeriön vastuulla. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan etenkin lakiesityksen perusteluissa olisi ollut hyvä taustoittaa monipuolisemmin maatalouselintarvikesektorin roolia ja kytkentöjä alkoholituotteiden valmistukseen sekä millaisia vaikutuksia alkoholilailla esitetyssä muodossaan olisi maatalouselintarvikeketjun toimintaan ja potentiaaliin. Esimerkiksi seuraavia asioita olisi voinut lakiesityksessä taustoittaa laajemmin:

Suomella on alkoholituotteiden valmistuksessa merkittävä etu sekä luonnossa kasvavien että viljeltyjen raaka-aineiden ominaisuuksissa. Suomen puhdas maaperä, ilma ja runsaat vesivarat luovat hyvän pohjan alkoholijuomien ja panimotuotteiden valmistukselle. Pohjoiset ilmasto-olosuhteet antavat lisäksi tuotteille aromikkuutta. Erityisesti suomalaisissa luonnonmarjoissa ja yrteissä sekä viljoissa on paljon tuotekehityspotentiaalia. Luonnontuotteiden talteenotto on osa resurssiviisasta ruokajärjestelmää. On tärkeää myös huolehtia siitä, että luonnontuotteiden keräämisen ja hyödyntämisen perinne säilyy.

Tällä hetkellä suomalaisia alkoholintuotantoon soveltuvia raaka-aineita kuitenkin alihyödynnetään ja niiden kaupallinen potentiaali on käytössä vasta pieneltä osalta. Raaka-aineita voitaisiin hyödyntää nykyistä monipuolisemmin alkoholituotteiden valmistuksessa etenkin vientimarkkinoita silmällä pitäen. Tällä hetkellä alkoholituotteet ovat suurin tuoteryhmä elintarvikeviennissä. Vientituotteina alkoholituotteet ovat kuluttajabrändättyjä korkean lisäarvon tuotteita, joiden vieminen on monin veroin kannattavampaa kuin raaka-aineiden vienti. Finpron mukaan suomalaisten yritysten alkoholivienti ulkomaille kasvaa vuonna 2017 noin 20 miljoonalla eurolla 170 miljoonaan euroon. Alkoholiviennin osuus kasvaa 10 prosenttiin elintarvikeviennistä.

Vientimarkkinoiden osalta on tärkeää, että suomalaisilla vientiyrityksillä on samat toimintaedellytykset kuin muilla Euroopan unionin jäsenmailla, kuten yhtäläinen oikeus markkinoida tuotteitaan nettimarkkinoinnin ja verkkokaupan kautta ulkomaisille asiakkaille. Nyt tätä oikeutta suomalaisilla yrityksillä ei ole, vaan kotimaata varten asetetut rajoitteet rajaavat oikeuksia myös muille ulkomaiden markkinoille pyrittäessä. Suomalaiset yritykset ovat tässä suhteessa täysin eri asemassa ulkomaisiin kilpaileviin yrityksiin nähden. Suomessa on kaksi nimisuojattua alkoholijuomaa. Maantieteelliset merkinnät ovat suomalaisella vodkalla ja suomalaisella marjaliköörillä/suomalaisella hedelmäliköörillä. Kaksi uutta hakemusta maantieteellisiksi merkinnöiksi on tulossa piakkoin. Nimisuojatuotteita pidetään EU:ssa laatutuotteina ja ne saavat erityiskohtelun kolmansien maiden kanssa tehtävissä kauppasopimuksissa ja EU:n menekinedistämisessä.

Viime vuosina alkoholiviennin eteen on tehty paljon erilaisia toimenpiteitä. Finpro on perustanut alkoholiklusterin, jossa mukana olevat yritykset tähtäävät vientimarkkinoille. Myös Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta 2014–2020 rahoitettu Finnish Food Innovations -valtakunnallinen hanke on parhaillaan käynnissä ja siinä on mukana vientiin tähtääviä alkoholialan pk-yrityksiä. Monet alan toimijoista ovat valmiita suuntamaan tuotteensa kokonaan ulkomaan markkinoille, mikä usein edellyttää etenkin pienten toimijoiden tiivistä yhteistyötä. Maaseudulla maatilojen ja muiden yritysten toimeentulo saattaa nojautua monipuolisiin

toimintoihin, jotka yksittäin tarkasteltuna eivät näytä taloudellisesti merkittäviltä. Kun vaikutukset lasketaan yhteen, niin myös merkittävyys tulee esiin.

Alkoholituotteiden valmistuksella on kytkentä myös biotalouteen, jossa tavoitteena on resurssien tehokas hyödyntäminen korkean lisäarvon tuotteiksi. Myös elintarvikkeiden jätteeksi päätymisen ennaltaehkäisyyn ja vähentämiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Nyt jo esimerkiksi panimoiden sivutuotteita hyödynnetään rehuksi. Suomen kilpailuetuna ovat puhtaat vesivarat, jotka voivat tulevaisuudessa houkutella alkoholia valmistavia yrityksiä sijoittumaan Suomeen. Suomen runsaat vesivarat mahdollistavat vettä paljon kuluttavan ruuantuotannon kestävästi ja luovat perustan uusille liiketoimintamahdollisuuksille. Suomalainen tuote voi erottua kilpailijastaan myös vesivaroja kestävästi hyödyntävällä tuotannollaan.